

NEWSLETTER FEBRUARY 2020

1.EDITORIAL

2.ECONOMIE

- **CFT: Begroting 2020 voldoet niet aan RfT en Aanwijzing**
- **Marinus Imthorn: Omvang Overheid Curaçao**

3.RAPPORTEN

- **McKinsey : Outperformers**
- **Suriname-Swimming swiftly in lots of oil, straight towards Venezuela**
- **Cleanest City in Afrika: Kigali, Rwanda**

4.(Nieuwe)Wetgeving op sociaaleconomisch gebied

5.ECONOMIC INDICATORS

1.EDITORIAL

Alle indicaties wijzen in de richting dat de Regering er kennelijk van overtuigd is dat het aanpakken en ombuigen van economische krimp naar duurzame groei het beste kan gebeuren door de lasten voor de burgers en ondernemers te verhogen en uit te breiden. Immers er wordt prioriteit en nadruk gelegd op inkomstenverhogende (gemeenschap lastenverzwarende) maatregelen voor de overheid en niet op uitgavenverlaging.

De ene gemeenschap lastenverzwarende maatregel volgt de andere op o.a.:

- Verhoging OB-tarief in combinatie met beperken van aftrekrecht OB;
- Verhoging accijns op bier en alcoholische dranken en sigaretten;
- Verhoging OZB-tarieven en invoeren aangifteplicht;
- Verhoging minimumlonen;
- Verhoging tarieven CMC-ziekenhuis met als gevolg hogere ZV-premie particulieren;
- Invoering luchthavenveiligheid heffing;
- Verhoging posttarieven;
- Voorstel invoeren ABB met additioneel een bestemmingsheffing van 7%;
- Voorstel extra (tijdelijke) heffing op brandstofproducten;

Goedbedoelde adviezen van zowel lokale als internationale experts en organisaties dat een dergelijke beleid en aanpak juist averechts werkt worden in de wind geslagen. Zo blijkt uit studies van o.a. McKinsey dat verhogen van de arbeidsproductiviteit en aantrekken van investeerders het beste receptuur is voor duurzame economische groei. Ook hebben talrijke lokale en internationale fiscale en economische deskundigen erop gewezen dat het ABB-stelsel zoals thans op tafel ligt niet of onvoldoende tegemoetkomt aan de basis eisen als neutraliteit, geen cumulatie en eenvoud waardoor de geplande extra inkomsten niet gehaald zullen worden en neveneffecten als smokkel worden bevorderd. De ervaring in het afgelopen half jaar bevestigt deze voorspellingen. De inkomsten accijnsverhoging zijn niet gestegen echter er zijn indicaties dat dit wel het geval is t.a.v. “contrabanda”.

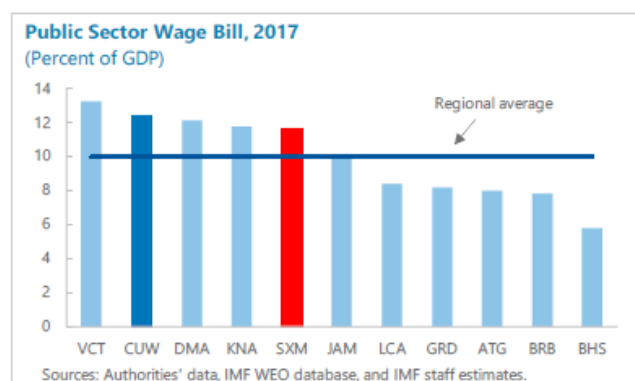
Het meest opvallend is evenwel het volledig negeren van de ervaringen van het in 2013 gevoerd beleid. Toen is door de toenmalige regering ook gekozen voor een aanpak welke eenzijdig gericht was op het verhogen van de overheidsinkomsten. Deze voor burgers en ondernemers ingevoerde sterk lastenverzwarende maatregelen hebben geleid tot de situatie die wij nu ondervinden. Jarenlange ernstige financieel en sociaaleconomische achteruitgang, krimp en dalende welvaart. Waarom wordt hieruit geen lering getrokken?

Om uit de economische malaise te geraken pleit de VBC evenals het IMF, CFT en andere economische experts voor een aanpak dat gericht op:

- Het verlagen van de overheidsuitgaven meer in het bijzonder de personeelslasten.
- Implementeren van de structurele hervormingsmaatregelen

Ten aanzien van de “wage bill” Curaçao rapport het IMF als volgt:

- *Public sector wage bill.* With about one quarter of total employed working in the public sector, Curaçao’s public sector wage bill (at close to 12½ percent of GDP) is among the highest in the region. Reducing it closer to the regional average by 2023 would generate about 1½ percent of GDP in savings. Such reduction could be achieved through attrition, a hiring freeze, review of non-wage benefits, preferably within a broader civil service reform to modernize service delivery and make it more efficient and performance-oriented. The envisaged CARTAC technical assistance (TA) on personnel/payroll controls could contribute to this end.

Source: KINGDOM OF THE NETHERLANDS—CURAÇAO AND SINT MAARTEN, 2018 ARTICLE IV CONSULTATION, January 2019

Niet alleen is er ruimte voor verlaging van de overheidsuitgaven maar ten opzichte van de samenleving is dit ook fair. In de private sector is vanwege de aanhoudende slechte

economische situatie bij vele gekort op de secundaire arbeidsvoorwaarden en hebben vele helaas ook hun baan verloren.

Op de regering wordt wederom een beroep gedaan om het advies van het IMF op te volgen.

2.ECONOMIE

- **CFT: Begroting 2020 voldoet niet aan RfT en Aanwijzing**

De begroting 2020 van Curaçao voldoet volgens het College Financieel Toezicht (CFT) niet aan de normen van artikel 15 van de Rijkswet Financieel Toezicht (RfT) en de in juli 2019 door de Rijksministerraad verstrekte Aanwijzing.

Curaçao heeft beroep ingesteld tegen het besluit houdende de aanwijzing. Dit Kroonberoep is momenteel nog lopende. Op grond van artikel 26 lid 7 van de RfT geldt dat het Kroonberoep de werking van de aanwijzing niet schorst. De aanwijzing geldt dus nog onverkort.

Met betrekking tot de begroting 2020 schrijft de aanwijzing voor dat er sprake moet zijn van een overschot op de gewone dienst waarmee een deel van de tekorten uit 2017 en 2018 wordt gecompenseerd. De aanwijzing schrijft tevens voor dat het totaal van de tekorten over 2017 en 2018 in de jaren 2020, 2021 en 2022 met overschotten gecompenseerd moet worden. Ook schrijft de aanwijzing voor dat de kortlopende schulden aan APC en SVB waarvan de betalingstermijnen zijn verstreken uiterlijk 31 december 2022 moeten zijn afgelost.

Bovenstaand oordeel van CFT is gebaseerd op:

- Niet kan worden vastgesteld dat de begrote stijging van de opbrengsten ABB van ANG 100 miljoen realistisch is.
- Toename opbrengsten OZB-belasting van ANG 25 miljoen is hoogst onzeker.
- Idem ten aanzien van dividendinkomsten CBCS (ANG 11 miljoen) en RDK (9 miljoen).
- Grote onzekerheid ten aanzien van uitvoering van de zgn. “nullijn” voor ambtenaren.
- Omzetten investering masterplan Toerisme (ANG 10 miljoen) als uitgaven op de gewone dienst.
- De aanwezigheid van aanzienlijke risico's die de begroting in 2020 onder druk kunnen zetten o.a.
 - Het nieuwe in gebruik genomen CMC Ziekenhuis (hogere lasten ten opzichte van het oude Sehos ziekenhuis alsmede aanvullende lening) en onduidelijkheid met betrekking tot verlaging van de kosten SVB ten bedrage van ANG 70 miljoen.
 - Onduidelijkheid ten aanzien van het voortzetten van de raffinageactiviteiten,
 - Houdbaarheid van de sociale fondsen en onduidelijkheid ten aanzien van het voorstel om de carens-dagen te verhogen.
 - De Girobank problematiek.

Om aan de normen van de Rft en de aanwijzing te voldoen adviseert het CFT de volgende aanbevelingen:

1. Onderbouw de (taakstellende) meeropbrengsten in 2020 uit de omzetbelasting en de invoering van de algemene bestedingsbelasting;
2. Pas in de begroting voor 2020 de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting aan naar het realisatieniveau van 2019 en pas de uitgaven in 2020 hierop aan;
3. Onderbouw de extra compliance op belastingen in 2022;
4. Stel de dividendinkomsten in 2020 van CBCS en RdK naar beneden bij en pas de uitgaven in 2020 hierop aan;
5. Pas de personeelslasten aan op de actuele situatie betreffende de invoering van de 'nullijn' ambtenaren en vindt een alternatieve besparing voor het in 2020 te corrigeren bedrag;
6. Lever een realistische toelichting aan van de besparingen in het vervangingsplan van ambtenaren die vroegtijdig uit dienst zullen treden;
7. Pas in de kapitaaldienst de investeringen voor de uitvoering van het Masterplan Toerisme aan in lijn met het vorig jaar verkregen advies van het CBS en voeg de voorziene aflossingen op nieuwe leningen toe aan de begroting.
8. Voorzie het Cft op korte termijn van de second opinion van de SOAB, de gevoeligheidsanalyse op de geactualiseerde businesscase, informatie over de gevolgen voor de begroting van het land van de sluiting van SEHOS en een reëel pakket aan besparingsmaatregelen voor de zorg;
9. Geef een toelichting op de invoering van de CARENS-dagen en op de houdbaarheid van de sociale fondsen en de concrete stappen en resultaten die nodig zijn om de fondsen op lange termijn houdbaar te laten zijn;

Tot slot wijst het CFT naar het Groeiakkoord welke Curaçao getekend heeft met Nederland. Hierin zijn afspraken opgenomen die tot structurele verbetering van de sociaaleconomische en financiële situatie van Curaçao moeten leiden. Het CFT heeft kennisgenomen van de rapportages van de voortgangscommissie en heeft grote zorgen bij de uitvoering van plannen en het tempo waarin tot uitvoering gekomen wordt.

Het CFT benadrukt het belang voor Curaçao dat de afspraken uit het Groeiakkoord voortvarend worden opgepakt en nagekomen.

- **Omvang overheidsapparaat Curaçao**

Op 4 februari 2020 heeft zelfstandig concurrentie-econoom en secretaris van de Curaçaose vereniging van economen, de heer Marinus Imthorn een interessant artikel gepubliceerd over het onderwerp: “De omvang van de overheid van Curaçao in internationaal perspectief”

Hieronder een samenvatting van zijn bevindingen:

Directe aanleiding om dit onderwerp nader te onderzoeken was het op 17 september 2019 gepubliceerd bericht van het ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening (BPD):

Vergelijking overheidspersoneel met voorgaande maand	Mei 2019	April 2019
Ambtenaren bij ministeries en staatsorganen	3.343	3.342
Onderwijzend personeel	660	659
Directie Openbaar Onderwijs	47	47
Niet-onderwijzend personeel Openbaar Onderwijs	44	44
Totaal overheidspersoneel	4.094	4.092

Volgens de auteur geeft deze tabel aanleiding tot de volgende observaties:

Ten eerste valt het op dat dit getal een stuk lager is dan het getal van 4.597 dat wordt genoemd in de bijlage ‘Staat van het te Bezoldigen Personeel’ van de begroting van Curaçao voor 2019 (P.B. 2018, no 78) en een recente Financiële Management Rapportage (Ministerie van Financiën, 2019a, p. 44).

Ten tweede geeft de tabel aan dat de 751 medewerkers in het openbare onderwijs wordt gezien als onderdeel van de overheid. Dat is juist; openbare scholen worden grotendeels gefinancierd door de centrale overheid (CBS NL, 2018).

Ten slotte is het niet precies duidelijk wat wordt bedoeld met ‘ambtenaren bij ministeries en staatsorganen. Navraag bij het Ministerie van BPD wat wel of niet is meegerekend in het getal 4094 levert het volgende beeld op:

Wel meegerekend	Niet meegerekend
Directies/afdelingen van de negen ministeries, zoals Wetgeving en Juridische Zaken en Sector Gezondheid	Parlement: de Staten van Curaçao inclusief Griffie (74)
Uitvoerende diensten van de ministeries, zoals het Vergunningenloket en UO Openbare Werken	Kabinet van de Gevolmachtigde Minister van Curaçao (17)
Ondersteunende diensten van de ministeries, zoals de Shared Services Organisatie	Vaste colleges van advies: Algemene Rekenkamer (19)
Inspecterende diensten van de ministeries, zoals de Economische Inspectie en Inspectie der Belastingen	Tijdelijke colleges van advies: huidige actieve adviescommissies (15)
Staatsorganen: Raad van Advies, SER en de Ombudsman	Zelfstandige bestuursorganen: SVB (292), CBCS (200), APC (103), UoC (80), KvK (27) en FTAC (8)
Rechtelijke macht: Openbaar Ministerie	Status onbekend: BIE (5), BTP (40) en LL (9)
Werkzame personen in het openbaar onderwijs	Private vennootschappen die een overheidsinstelling zijn (zie bijlage 1): 146
	Private stichtingen die een overheidsinstelling zijn (zie bijlage 2): 610
	Koninkrijksbrede instellingen: Cft (0), het Hof (112), Kabinet Gouverneur (0), de Kustwacht (96), RvR (4)
Totaal: 4.094 medewerkers	Totaal: 1.857 medewerkers

Toelichting bij de tabel: het getal tussen haken (@) geeft mijn inschatting weer van het aantal werkzame personen bij de instellingen die niet zijn meegerekend. Het raffinaderij-personeel dat recent in dienst is getreden bij RdK is niet meegeteld. Inschatting Koninkrijksbrede instellingen op basis van het financieringsaandeel van het Land Curaçao.

Uit het overzicht van het Ministerie van BPD blijkt dat verschillende instellingen van de overheid niet worden meegeteld in de officiële cijfers over de omvang van de overheid van Curaçao. Dit geldt in ieder geval voor het parlement en zijn griffie, het Hof van Justitie, de Algemene Rekenkamer, alle ZBO's, alle openbare lichamen en diverse private rechtspersonen. Bij elkaar worden naar schatting 1.857 medewerkers die in dienst zijn van de overheid van Curaçao niet meegeteld.

Definitie overheid

Wat behoort tot de overheid? Wereldwijd wordt de System of National Accounts (SNA) van het IMF en de Verenigde Naties gehanteerd. De meest recente SNA dateert van 2008 en volgens deze definitie behoort een organisatie tot de overheid als zij:

- zelfstandige beslissingsbevoegdheid heeft (o.a. op eigen naam activa bezitten, contracten afsluiten en leningen aangaan);
- eigendom is of onder controle staat van een centrale overheidsinstelling (o.a. de mogelijkheid om het bestuur te benoemen, statuten wijzigen en het algemene beleid van de organisatie te bepalen); en

- haar producten en/of diensten gratis of tegen economisch niet-significante prijzen levert. Dit is het geval wanneer de verkoopopbrengsten, exclusief vaste subsidies, maximaal 50% van de kosten dekken (“niet-marktproducent”).

Een overheidsinstelling kan zowel een publiekrechtelijke rechtsvorm zijn (bijv een ministerie of zelfstandig bestuursorgaan) als een privaatrechtelijke rechtsvorm (bijv een NV of stichting).

Verschil tussen overheid en publieke sector:

Naast het woord overheid worden in het dagelijks gebruik ook de begrippen publieke sector en semi-overheid gebruikt. Deze twee begrippen betekenen niet hetzelfde als de overheid.

- De publieke sector omvat alle overheidsinstellingen en alle overheidsbedrijven.
- Een overheidsbedrijf is een private rechtspersoon dat eigendom is of onder controle staat van de overheid en tegen economische significante prijzen levert (b.v. Aqualectra, Curoil). Alle overheidsbedrijven tezamen vormen de semi-overheid.

Afbakening overheid van Curaçao:

Op basis van voornoemde definities komt de auteur tot de volgende afbakening:

- In de Staatsregeling van Curaçao opgesomde instellingen: Ministeries, de Staten, de Gouverneur, de Raad van Advies, de Algemene Rekenkamer, de Ombudsman, (andere) vaste colleges van advies, de Centrale Bank, de krijgsmacht, het Gerecht in eerste aanleg van Curaçao, het Hof van Justitie, het Openbaar Ministerie en de politie.
- Zelfstandige bestuursorganen (“ZBO”): Algemeen Pensioenfonds Curaçao (“APC”), de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (“CBCS”), de Fair Trade Authority Curaçao (“FTAC”), de Kamer van Koophandel (“KvK”), de Sociale Verzekeringsbank (“SVB”) en de University of Curaçao (“UoC”). De volgende instellingen behoren ook tot de overheid maar de juridische status is onduidelijk: Bureau voor de Intellectuele Eigendom (“BIE”), Bureau Telecommunicatie en Post (“BTP”) en de Landsloterij Nederlandse Antillen (“LL”).
- Overige adviesorganen als de Sociaal Economische Raad en (tijdelijke) adviescommissie zoals adviescommissie begrotingsdoorlichting 2019-2022 en financiële markten, bank-en verzekeringswezen.
- Groot aantal publiek en privaatrechtelijke rechtspersonen waarvan medewerkers aangewezen zijn als “overheidsdienaar” in de zin van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren.

Conclusie

Op basis van het bovenstaande wordt de conclusie getrokken dat naar schatting ongeveer 6.000 mensen in (directe) dienst van de overheid van Curaçao. Dat is significant meer dan in officiële publicaties, zoals de Financiële Management Rapportages, wordt vermeld.

In de publiek sector bedraagt dit aantal ongeveer 12.500 personen.

De informatie in dit artikel is grotendeels gebaseerd op openbare bronnen maar bevat tevens subjectieve beoordelingen. Bijvoorbeeld bij de vraag of een individuele organisatie

wel/geen marktproducent is. De auteur geeft de overheid in overweging om meer transparantie over de afbakening van de overheid te creëren.

Redactionele observaties en vragen:

- Er is geen eenduidigheid ten aanzien van de cijfers welke BPB en het Ministerie van Financiën hanteren. Er zijn sterke indicaties van aanzienlijke “under estimations” bij met name het ministerie BPD die met name verantwoordelijk is voor het personeelsgebeuren van de overheid. Het officiële beleid van de overheid is streven naar een “lean and mean” overheidsapparaat. Zou dit de verklaring kunnen zijn van deze significante te lage inschatting?
- Hoe komt het dat er zulke grote verschillen bestaan tussen overheidsdiensten? Hoe kan verantwoord beleid worden gemaakt als sprake is van onbetrouwbare cijfers?
- Wat is de status van medewerkers van (private)entiteiten die subsidies ontvangen van de overheid zoals onderwijsmedewerkers RK Schoolbestuur, VPCO, Kolegio Erasmo en overige entiteiten met name ook in de zorg sector? Het gaat om honderden personen.
- Zou het verstandig zijn om het criterium “alles wat door de overheid wordt gefinancierd” dient tot de overheid gerekend te worden te hanteren ten behoeve van de duidelijkheid?
- De oproep van de onderzoeker om meer transparantie wordt volledig onderschreven.

3.RAPPORTEN

- **Outperformers: High growth emerging economies and the companies that propel them**

Why do some emerging economies outperform the rest?

Some emerging economies have managed to achieve strong and consistent growth over a long period. These are the outperformers. What’s the secret to their success?

The [McKinsey Global Institute](#) looks at the long-term track record of 71 developing economies to identify the outperformers—and finds two key factors that help explain their outperformance: a pro-growth policy agenda of productivity, income, and demand that has driven exceptional economic growth, and the underappreciated but nonetheless standout role that large companies have played in driving that growth.

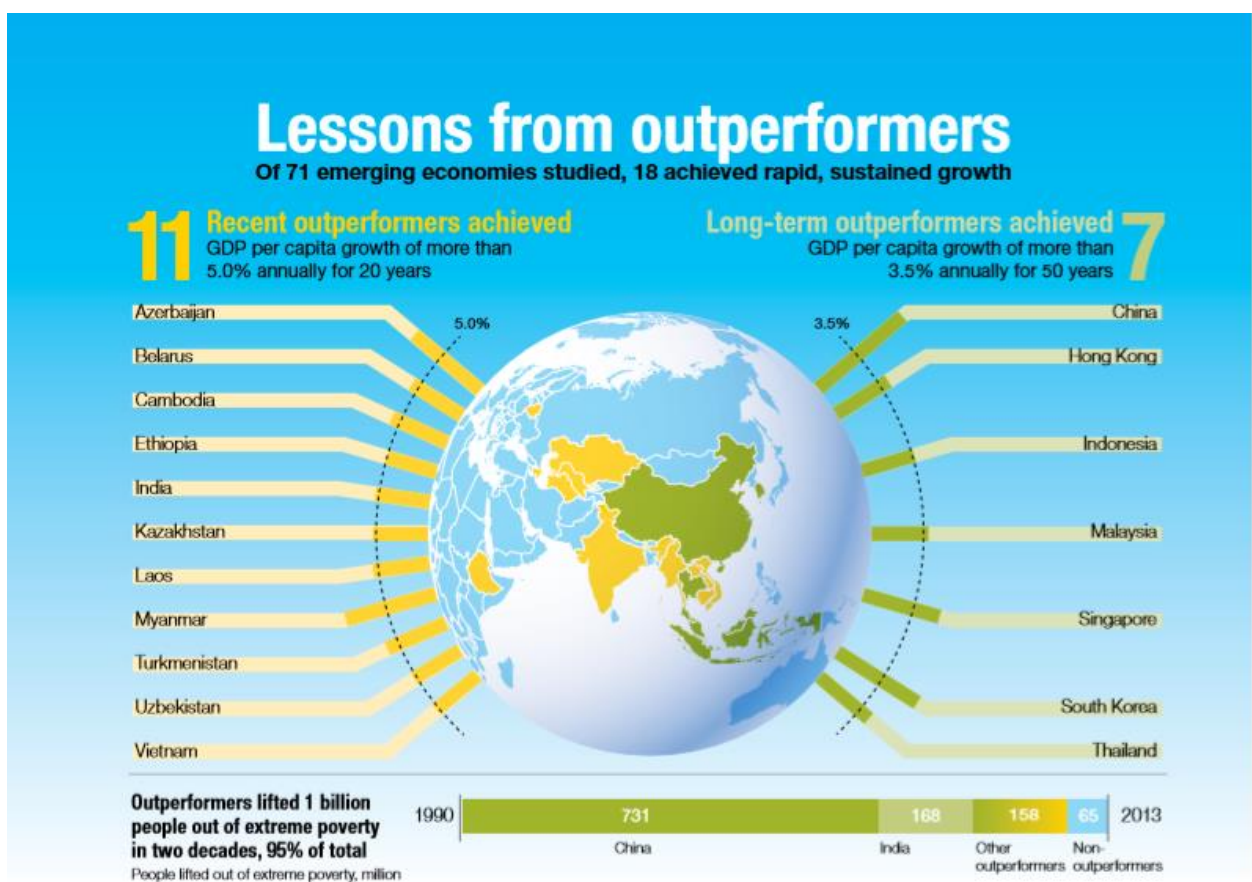
McKinsey analyzed the per capita GDP growth of 71 economies over 50 years, starting in 1965. Of these, we identified 18 as outperformers, about one in four.

Seven economies achieved or exceeded real annual per capita GDP growth of 3.5 percent for the entire 50-year period. This threshold is the average growth rate required by low-income and lower-middle-income economies to achieve upper-middle-

income status over a 50-year period, as defined by the World Bank. The seven are China, Hong Kong, Indonesia, Malaysia, Singapore, South Korea, and Thailand.

McKinsey also found a second group of 11 more recent, less heralded, and more geographically diverse outperformers. They achieved real average annual per capita GDP growth over the 20 years between 1995 and 2016 of at least 5 percent. The 11 are Azerbaijan, Belarus, Cambodia, Ethiopia, India, Kazakhstan, Laos, Myanmar, Turkmenistan, Uzbekistan, and Vietnam.

These 18 countries not only showed exceptional average performance but also demonstrated consistency by exceeding the benchmark growth rate in at least three-fourths of the 50 and 20 years, respectively.

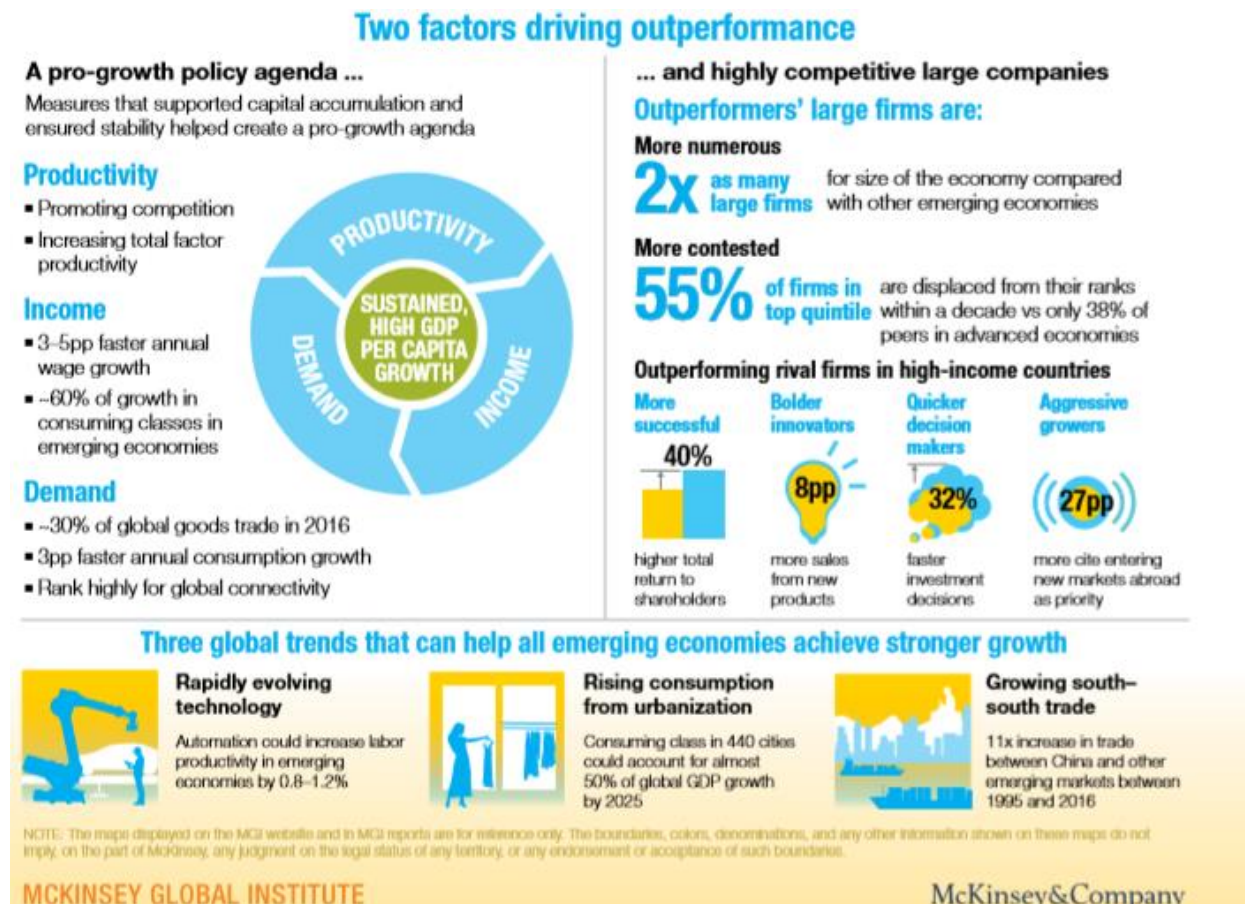

The role large companies play in driving economic growth:

In the 18 outperforming countries, McKinsey finds that large companies not only helped boost GDP but that they also are catalysts for change at home.

Large companies are defined as public companies with annual revenues of at least \$500 million. From 1995 to 2016, their revenue relative to GDP has almost tripled in outperformer developing economies—growing from the equivalent of 22 percent of GDP to 64 percent, close to levels in high-income economies and dwarfing levels in

other developing economies. At the same time, McKinsey estimates that the contribution of value added by these outperformer companies to national GDP also grew rapidly, from 11 percent in 1995 to 27 percent in 2016—or double the share among non-outperforming emerging economies.

Results:

Collectively, these outperformers have been the engine for lifting one billion people out of extreme poverty, defined by the World Bank as living on less than \$1.90 per day. Rising prosperity in these countries has not just reduced poverty but has also enabled the emergence of a new wave of middle and affluent classes. Between 1990 and 2013, the number of people living in extreme poverty in the 71 emerging economies fell from 1.84 billion to 766 million. Outperformers accounted for almost 95 percent of that change.

Less than 11 percent of the world’s population now lives in extreme poverty, down from 35 percent in 1990.

At the same time, growing numbers of residents of these countries joined the “consuming class”—that is, people with incomes high enough to become significant consumers of goods and services. In India, for example, the number of consuming-class households rose tenfold in two decades, from 3.4 million in 1995 to more than 35 million in 2016. Globally, these highly urbanized consumers have become a powerful

motor for global economic growth. Outperformers accounted for almost half of the growth in household spending of all emerging economies in the past 20 years

- **SURINAME – SWIMMING SWIFTLY IN LOTS OF OIL, STRAIGHT TOWARDS VENEZUELA**

While the Dutch no longer suffer from the disease they made famous, it seems they may have left behind an especially persistent strain in Suriname. Or perhaps Venezuela is contagious. Because the policy choices that gave rise to Suriname's current and chronic conditions are similar to those of Venezuela, as debt mounts, the money supply expands, the currency overvalues, the black market for FX intensifies, and FX reserves dwindle. Much like Venezuela, the rapid growth of the monetary base in Suriname, alongside rising public deficits, signals the Central Bank's financing of the government. The pace of expansion of the money supply in Suriname jumped from 37% y/y in March 2019 to 96% y/y in November. Given the upcoming general election, fiscal prudence is unlikely to be a priority, so printing is likely to persist.

Recent history shows that when the black market rate for USD reaches 20% above the official exchange rate, but only after the election, there will be a devaluation, followed by massive inflation. That spread is now around 30%. Furthermore, the ratio between the money supply and FX reserves exceeded SRD17:USD1 in November 2019 versus an official exchange rate of SRD7.52:USD1.00. Both of these metrics demonstrate the significant and mounting pressure on the exchange rate.

Gross External Debt grew by USD160.3 million y/y in September 2019, as debt owed to China jumped by 10% in H1 2019. Not surprising, given that China is the top bilateral lender to Suriname, accounting for 86% of Suriname's total bilateral debt – again, just like Venezuela. Parliament approved a measure in November 2019 to raise the debt ceiling to 95% of GDP, and Fitch Ratings estimates the Gross Central Government debt already reached 78% of GDP in September 2019.

And finally, there's the Central Bank. Apart from doubling the money supply in about one year to finance Government spending, recent reports highlight shocking events at the Central Bank (with largely complicit and therefore negligent, mostly state-owned commercial banks), including the departure of the Governor within a year of his tenure. All of this suggests that as an institution, the Central Bank requires urgent strengthening. But the necessary degree of reform / intervention is increasingly unlikely, given the upcoming election and the possibility that a balance of payments crisis has been delayed by a recent massive oil find of undisclosed quantity (which in itself is suspicious). All of these developments unfortunately suggest that Suriname is on a Venezuela-like path of non-transparency and broad-based macroeconomic mismanagement and deterioration, supported by an erosion of institutions. No amount of oil can fix that.

Marla Dukharan, Caribbean Monthly report Febr 2020

- **Cleanest city in Africa : Kigali, Rwanda**

TEN YEARS AGO, telling someone you had plans to visit Rwanda might have been met with raised eyebrows. Despite the fact that the Rwandan Civil War ended in 1994, the horrific 100-day genocide against the Tutsi people lingered in the global memory, and in some cases, it was all people knew of the East African nation.

Rwanda has made massive strides to rebuild in the aftermath of the atrocities, and in many ways, it's been a successful journey. Tourism in Rwanda is becoming incredibly popular, especially among those keen on gorilla trekking in Volcanoes National Park and other outdoor opportunities. But the country's campaign to revitalize its image was well underway even 10 years ago. In fact, it was a decade ago this year that a nationwide community work day called **Umuganda** was institutionalized to promote peace, unity, and prosperity throughout the nation.

Umuganda can be translated as "coming together in common purpose to achieve an outcome," a practice that has long existed in Rwandan culture but only recently became mandatory. On the last Saturday of every month, from 8:00 AM to 11:00 AM, businesses close and traffic halts as citizens across the country take to their neighborhoods, shovels and hoes in hand, and together try to make them a little bit better than they were the month before.

Projects range from digging drainage ditches to street sweeping. All able-bodied citizens between the ages of 18 and 65 are expected to participate, and dodging the civic duty can result in a fine or even arrest. It's a steep penalty, but President Paul Kagame sees the practice as an important opportunity to improve both Rwanda's social and physical landscapes.

While some projects focus more on infrastructural developments like building schools and housing for those in need, a significant percentage of Umuganda efforts center on environmental protections and public cleanup. According to the Rwanda Governance Board (RGB), "Generally, people participate in cleaning streets, cutting grass, trimming bushes alongside the roads, planting trees, and repairing public buildings."

An impact assessment conducted by the RGB cites the economic value of the community work day projects from 2007 to 2016 as \$127 million based on activities like reforestation and road maintenance. When asked about Umuganda's impact, more than half the population noted the positive effect on neighborhood cleanliness and 16,3 percent recognized the effect on air quality and overall improvement in the environment.

It's rare to see much litter in Rwanda, even in capital city Kigali, which is frequently called the cleanest city in Africa. Visitors are often surprised by how spotless the streets are, but anyone in town for Umuhanda can begin to understand why the nation looks so tidy.

Of course, it helps that plastic bags haven't been banned in Rwanda for more than a decade. In a pioneering environmental move, the government made using, selling, and bringing non-biodegradable polythene bags into the country illegal in the 2000s.

Travelers have had their luggage searched and plastic confiscated at the Kigali airport. Smugglers face more serious consequences. Much like the penalty for shirking Umuganda responsibilities, ignoring the plastic bag ban can even result in jail time.

As much as Rwanda has gained traction among travelers, it's still a big question mark for some. Getting the word out about progressive programs like Umuganda shed light on a nation that has long been an example of how to recover from a devastating conflict with grace, hard work and community involvement.

It's also a great way to get more hands-on deck for cleanup efforts.

Citizens may be required to participate in Umuganda, but expats and tourists are invited to roll up their sleeves and help out on the last Saturday of the month, as well.

How's that for a reason to visit Rwanda that doesn't involve great apes?

Source: Matador Network, Alex Bresker, February 12, 2019

4.(Nieuwe)Wetgeving op sociaaleconomisch gebied

Beknopt overzicht recente (initiatief) wetsvoorstellen/aanpassingen op sociaaleconomisch gebied welke door de Regering dan wel als initiatiefontwerp van de Staten aan de wetgevende macht ter behandeling zijn aangeboden en waar de SER advies over dient uit te brengen (periode januari-februari 2020).

In de verslagperiode hebben de Regering en de Staten de volgende (initiatief)ontwerpverordeningen ter advisering aan de SER aangeboden:

- Ontwerp landverordening Algemene Bestedingsbelasting (ABB). Vanwege aanpassing van dit ontwerp weer aan de SER ter advisering aangeboden. De belangrijkste wijziging betreft de invoering van een bestemmingsheffing van 7% op de voorgestelde ABB-tarieven. Het ABB-tarief voor goederen zal 12,84%, voor diensten 9,63% en voor verzekeringen en huur onroerende goederen 7,49%.
De "meeropbrengsten" zijn bestemd om tekorten Girobank te dekken.
- Ontwerp landsbesluit winstbelasting. Het betreft nadere verduidelijking van het begrip "binnenlandse winst" en de daarbij behorende richtlijnen ter bepaling van voordelen verkregen uit binnenlandse ondernemingen.
- Initiatief landsverordening tot wijziging van Boek 7A van het Burgerlijk Wetboek en de Arbeidsregeling 2000. Dit initiatiefontwerp is ingediend door de MAN-fractie in de Staten. De aanpassingen behelzen het naast schriftelijke ook op elektronische wijze verstrekken van een salarisslip en het toestaan dat het ministerie SOAW bestuurlijke boetes mag opleggen bij geconstateerde overtredingen.

5.ECONOMIC INDICATORS

Foreign Exchange Position (x mln)	Jan 2020 : NAf 2,204
definition IMF	Jan 2018 : NAf 2,333
Import coverage (months)	Jan 2020 : 4.0

Consumer Price Index (Oct 2006 = 100)	Nov 2019 : 133.7
	Nov 2018 : 130.0
	Change : 2,8%
Average inflation past 12 months	: 2,7%

Population and Employment		
Curaçao	2019	2018
Total population	158,665	160,012
Employed population	57,634	60,729
Unemployed population	15,464	9,424
Labor Force	71,097	70,193
Unemployment rate	21.2%	13.4%

Stay over tourism no of visitors	Dec 2019 year to date :463,685
	Dec 2018 year to date :431,711
	Change : 7%

Cruise tourism no. of passengers	Dec 2019 year to date: 809,874
	Dec 2018 year to date: 760,520
	Change: 7%

Stay over nights	Dec 2019 year to date: 4,131,672
	Dec 2018 year to date: 3,912,256
	Change: 6%

Shipping	Jan - Dec 2019	Jan - Dec 2018
Freight	770	793
Tanker	199	345
Cruise	316	298
Others	385	386

	Jan- Nov 2019	Jan- Nov 2018
Cargo movements, metric tons		
Unloaded	543,987	559,129
Loaded	212,563	206,020

	Nov 2019	Nov 2018
Total companies Commercial Register		
Local	28,769	27,766
International	10,102	11,245
Total	38,871	39,011

Source: Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, Central Bureau of Statistics,
Curaçao Tourism Development Foundation, Curaçao Port Authority, MEO,
CHATA, Chamber of Commerce Curaçao